

klassiske marxistiske analyseapparat byggende på begrebet om klassekampen og de forskellige samfundsformers afløsning af hinanden, fra ursamfundet og det tidlige klasse-samfund over det feudale samfund til det kapitalistiske og endende med det nuværende monopolkapitalistiske Sverige. Ud fra disse forudsætninger leveres en koncentreret, noget tør og ujævn fremstilling af den svenske historie. Tendenser og begivenheder, der i særlig grad illustrerer spændingerne i det svenske samfund er trukket frem og har fundet en uddybende behandling. Det gælder gæringen i bondebefolkningen under stormagstidens prøvelser som opstanden i Dalarna 1743. Af interesse ud fra en dansk synsvinkel er ikke mindst uroen inden for den skånske landbefolkning i 1770'erne og igen 1811. Uroen i 1811, der førte til slaget ved Klågerup, var til dels foranlediget af meddelelser om den danske bondefrigørelse.

Bogens forskellige afsnit bygger, som det fremgår af noteapparatet, gennemgående på den nyeste svenske forskning og vidner om en seriøs beskæftigelse med Sveriges historie fra de sovjetrussiske historikeres side.

Frede P. Jensen

Franklin D. Scott: Sweden. The Nation's History. Minneapolis, University of Minnesota Press 1977. ix+654 s. \$ 25.

Professor emeritus ved Northwestern University Franklin D. Scott har påtaget sig en meget vanskelig opgave, nemlig på 600 sider at skrive en samlet fremstilling af Sveriges historie fra oldtiden og til Palme. Han har selv forsket i enkelte sider af Sveriges historie, her skal blot nævnes disputatsen fra 1935, *Bernadotte and the Fall of Napoleon* (Harvard U.P.), men ellers har han udelukkende været henvist til at benytte andres arbejder.

Og det må konstateres, at opgaven er løst. Han har frembragt en meget læseværdig fremstilling, som uden at være tyngt af leksikalsk stil, alligevel rummer et væld af konkrete oplysninger. Forskningsdiskussioner og problemkomplekser har der naturligvis ikke været meget plads til, og selv om Carlsson/Rosén: *Svensk Historia* selvfølgelig har leveret en stor del af grundlaget, er der alligevel tale om meget mere end et referat og en oversættelse af dette værk.

Kapitlerne om middelalderen er ikke særligt fyldige, og forfatteren udfolder sig afgjort bedst i afsnittene om 19. og 20. århundrede, hvor både den politiske, økonomiske og sociale historie virkelig integreres. Og Franklin D. Scott har ikke forelsket sig mere i sit emne end, at han kan se objektivt og undertiden meget kritisk på problemerne også i den nyeste historie.

Bogen er forsynet med henvisninger til relevant litteratur og har en bibliografi på 20 sider, som selvfølgelig er stærkt selektiv, men som dog medtager de fleste væsentlige nyere publikationer og er ført helt a-jour. Et fyldigt indeks muliggør bogens anvendelse også som håndbog.

Studerende og historisk interesserede over hele den engelsk-sprogede verden har hermed fået en introduktion til Sveriges historie, som gør savnet af en tilsvarende publikation om de andre nordiske landes historie evident.

Karl-Erik Frandsen

Jan Jelinek: De første mennesker. Udvikling – redskaber – levevis – kunst. På dansk ved Jens Juhl Jensen. Faglig bistand ved Søren H. Andersen. København, Fremad 1974. 559 s., ill. 72,50 kr.

Overalt kappes forlagene i disse år om bogudgivelser med menneskets ældste historie som emne. Kvaliteten af disse udgivelser er meget svingende, men der er grund til at

være forlaget Fremad taknemmelig for valget af Jan Jelineks bog: *De første mennesker*. Den tjekkiske antropolog Jan Jelinek har tidligere erhvervet sig et navn ved værdifulde afhandlinger, bl. a. om den vigtige palæolitiske fundplads Dolni Věstonice. Hans omfattende indsigt i navnlig de østeuropæiske fund fra den palæolitiske tid skulle umiddelbart borge for kvaliteten af denne omfattende og rigt illustrerede oversigt.

Bogen er delt i fire hovedafsnit, hvoraf det første beskæftiger sig med den biologiske evolution frem til det tidspunkt – for 40.000 år siden – hvor *homo sapiens* viser sig. Derefter følger oversigter over de palæolitiske menneskers redskabskultur, deres bosættelsesmønster og deres kunstneriske frembringelser: hulemalerier, skulpturer etc. Desværre er kvaliteten af disse fire afsnit meget uegal. Gode og klare overblik får man i afsnittene om den biologiske udvikling (skrevet i samarbejde med Z. Mazáková) og den palæolitiske kunst. Svagere er derimod afsnittene om teknologien og bosættelsesmønstret, hvor man bl. a. savner de økologiske helhedssynspunkter, som navnlig det sidste årtis forskning har været præget af. Manglerne afhjælpes dog af den overvældende billedrigdom. Bogen rummer mere end 800, som regel gode, illustrationer – en sand guldgrube for den, der ønsker et indblik i det ofte vanskeligt tilgængelige, østeuropæiske materiale.

Bogens danske bearbejdelse fortjener dog et par ord med på vejen. Oversættelsen er foretaget fra tysk og bærer tydeligt præg deraf i form af talrige germanismer og urimeligt tunge sætningskonstruktioner. Også den faglige bearbejdelse skaber mange steder unødvendige forståelsesproblemer, specielt for den læge læser. Bl. a. er de definitioner, der findes i bogens leksikon over fagudtryk, ikke bragt i overensstemmelse med selve hovedteksten. Alt i alt er der dog grund til at være tilfreds med udgivelsen, hvis sjældent rige billedudvalg og fyldige litteraturliste formidler kendskabet til et ofte nyt og fascinerende fundstof fra menneskeslægtenes første år millioner.

Jørgen Jensen

OLDTID OG MIDDELALDER

Erik Hallager. The Mycenaean Palace at Knossos. Evidence for Final Destruction in the III B Period. Medelhavsmuseet. Memoir I. Stockholm 1977. 120 s. ill.

Erik Hallagers arbejde går ud fra den thesis, at Knossos eksisterede som palads og administrativt centrum endnu i perioden LM III B, det 13. årh. f. Chr., således at de mykenske Linear B-regnskabstavler i ler, der bevarede ved brænding under paladsets ødelæggelse, får samme datering som tavlerne fra fastlandet. Kan teorien bevises, er der banet vej for ændrede vurderinger af forholdet mellem bronzealderens 2 vigtigste kulturer i Grækenland, den minoiske og den mykenske. Af de fleste forskere – omend med markante undtagelser – placeres Knossos-paladsets centrale mykenske fase i LM II/III A med ødelæggelse i det 14. årh. f. Chr., mens LM III B-keramikken, kendt fra begrænsede afsnit af bygningen, henføres til en slags slumstormer-beboelse (»squatters«) – uden præg af paladskultur og til en vis grad sidestillet med fundene fra geometrisk tid (9.-8. årh.) og senere.

Hallagers bog er veldisponeret og informativ, vidner om dyb indsigt i sen minoisk og mykensk paladskultur og stor udgravningserfaring. Finest forekommer hans iagttagelser omkring Knossos-paladsets overgang fra minoisk religiøs til mykensk administrativt centrum og hans sammenligninger med egne udgravninger i Chania på Vestkreta.

I stedet for Arthur Evans' endelige publikation af Knossos-udgravningen, *The Palace of Minos*, foretrækker Hallager med rette de foreløbige publikationer (BSA 1900-1905) og udgravningsdagbøgerne, ført af Evans og hans assistent Duncan Mackenzie. Af betydelig videnskabelig værdi er offentliggørelsen af Evans' upublicerede udgravningsfotografier i Ashmolean Museum, specielt fra paladsets vestfløj. Denne indtager en central plads i